

УСТАВ ПРО ФОРМУВАННЯ І СЛУЖІННЯ ДИЯКОНІВ ТА ЦЕРКВНОСЛУЖИТЕЛІВ У ПЕРЕМІСЬКО – ВАРШАВСЬКІЙ АРХІЄПАРХІЇ

ВВЕДЕННЯ

1. Згідно з автентичною традицією візантійського обряду, духовенство (клир) в Українській Греко-Католицькій Церкві розподіляється навище (священнослужителів) та нижче (церковнослужителів).

2. До розряду священнослужителів (вищих клириків) належать диякони, пресвітери та єпископи; до церковнослужителів (нижчих клириків) – свічконосці, читці-півці та піддиякони. Під *священиками* слід розуміти єпископів та пресвітерів.

3. Приналежність до даного чину церковно-чи священнослужіння набувається через прийняття свячення відповідного ступеня за приписами літургійних книг; рукоположення у нижчі чини називається *хіромесією*, а увищі – *хіротонією*.

4. Згідно з волею та вченням Вселенської Церкви, дияконат і нижчі чини служіння не можуть вважатися лише чисто формальними, переходними ступенями на дорозі до пресвітерату. «Вони забезпечують у Церкві чітко визначене служіння, і їх як таких повинні здійснювати у дефінітивний спосіб ті, хто не має наміру вступати у пресвітерство, і в достатньо широкий спосіб ті, хто буде посвячуватися у пресвітери. Це особливо стосується дияконату. У цьому значенні не потрібно побоюватися надавати нижчий сан, і навіть дияконат, тим чеснотливим, належно підготовленим і здібним виконувати прийняті на себе обов’язки, які заявляють про свою готовність служити Церкві, навіть якщо їм треба продовжувати жити зі своїми родинами і працювати згідно зі своїм фахом. Таким чином здобувається священнослужителі, необхідні для гідної і відповідної відправи літургії, при цьому уникається практика (...) щоб священнослужителі вищого рангу виконували літургійні функції, якими повинні займатися представники нижчого рангу (...), або щоб призначали мирян до постійного виконування літургійних завдань, які повинен здійснювати служитель; таку практику потрібно усунути». (*Інструкція застосування літургійних приписів Кодексу Канонів Східних Церков*, № 75).

5. Зокрема постійний дияконат, за бажанням II Ватиканського Вселенського Собору, має бути привернений у всіх східних католицьких Церквах, всюди, де тільки він заникнув (Декрет *Про східні католицькі Церкви*, № 17); усі єпархіальні єпископи зобов’язані якнайдужче підтримувати дияконські покликання (пор. кан. 195 ККСЦ).

6. «Той, хто одержав нижчі свячення, вже не є більше мирянином (...) нижчі свячення радше є включені до духовної ієархії, відповідно до ступеня кожного. Тому той, хто отримав такий ранг (...), стає членом, як це називають літургійні книги більшості Східних Церков, духовенства або *священичого рангу*. (...) Потрібно зберігати давнє практикування нижчих свячення. (...) Замість того, щоб відмовлятися від них, реформи партікулярного права різних Церков повинні радше відновлювати їх для більшої їх значущості і життєздатності». (*Інструкція...*, № 73-74).

7. У цьому дусі не лише єпархіальний єпископ, але і усі члени клиру, ченці й черниці, а також миряни, нехай уважають себе зобов’язаними виявляти турботу за покликання до дияконату й нижчих чинів, підтримувати їх та виявляти дияконам і церковнослужителям належну пошану, любов та піддережку в їхньому служінні. Під час прилюдних молінь за покликання, в ектеніях та інших молитвах мають виразно згадуватися не лише покликання до пресвітерату, богопосвяченого життя та місійні, але й покликання до дияконату, та – бодай загально – до нижчих чинів служіння в Церкві. Дияконат і нижчі чини не можуть вважатися чимось додатковим у Церкві чи формою

почесної винагороди для окремих заслужених осіб. Навпаки, кожна парафіяльна громада повинна зробити все можливе для того, щоби мати у себе принаймні одного читця-півця для виконування служіння дяка-псаломщика, піддиякона – який виконує різноманітне служіння у «святая святих», при Престолі, та й диякона – якого священик у літургійних діялогах називає влучно *братом і співслужителем* – найближчого помічника священика у літургії та поза нею.

ВИМОГИ СТОСОВНО КАНДИДАТІВ ДО СВЯЧЕНЬ

чини свічконосця та читця-півця

8. Хіротесію на свічконосця може отримати повнолітній мужчина, який протягом не менше трьох років був практикуючим членом УГКЦ, виконував обов'язки літургійного прислужника не коротше півроку, виявив належні духовно-моральні, психічні й фізичні якості та здатність виконувати зв'язане з чином свічконосця церковне служіння.

9. Якщо кандидат одружений, то його подружжя має бути законним з точки зору Католицької Церкви та втішатися стабільністю. Дружина має бути віруючою і практикуючою християнкою, що бере участь в житті парафії. Вимагається подружній стаж не коротший за півроку та письмова згода дружини.

10. Хіротесію і постриг на читця-півця може отримати мужчина віком не менше двадцяти років, який протягом не менше трьох років був практикуючим членом УГКЦ, виконував на протязі не менше року літургійне служіння, виявив належні морально-духовні, психічні й фізичні якості та знання і вміння необхідні для виконування служіння читця і півця, або принаймні читця. У випадку допущення до свяченъ одружених кандидатів слід дотримуватися вимог, що подані у № 9.

11. Хіротесія на свічконосця і читця-півця може відбутися в рамках одного літургійного обряду, особливо якщо йдеться про кандидатів до вищих свяченъ, або тих, про кого мова у № 12. В усіх інших випадках рішення належить епархіяльному єпископові.

12. Чоловіки-випускники затвердженого компетентною владою дяківсько-регентського училища чи відповідних курсів можуть зразу після закінчення науки складати прохання про хіротесію на читців-півців.

13. Семінаристи, які готовяться до священства, повинні отримувати духовний одяг разом з хіротесією на читців-півців.

піддияконат

14. Хіротесію на піддиякона може отримати мужчина віком не менше двадцяти одного року, який не менше року виконував служіння читця-півця в УГКЦ (або служіння свічконосця не менше двох років), виявив належні морально-духовні, психічні й фізичні якості та знання і вміння необхідні для виконування піддияконського служіння.

дияконат

15. Для дияконської хіротонії вимагається:

а) прийняття кандидатом чинів читця-півця й піддиякона та виконування першого з них протягом не менше року, а другого - не коротше півроку – з дотриманням норми № 16;

б) закінчення щонайменше трирічних богословських студій з отриманням бакалавреату (т.зв. *licenciat*) або п'ятирічних магістерських студій, без необхідності отримання магістерського диплому;

в) у випадку кандидатів одружених, дотримання вимог, про які мовиться у № 7 – причому подружній стаж має бути не коротшим за два роки, хіба що єпархіальний єпископ в окремому випадку прийме інше рішення;

г) вік не менше двадцяти п'яти років;

г) відсутність перешкод, про які мова йде у кан. 762 ККСЦ;

д) наявність необхідних духовно-моральних, психічних і фізичних якостей, відповідних для прийняття дияконського чину і виконування зв'язаного з ним служіння;

е) незалежно від формальної богословської освіти, про яку мовиться у пункті б) – кандидат має відзначатися належним знанням візантійсько-українського обряду в літургійному, канонічному, богословському та духовно-аскетичному аспектах, з особливим «урахуванням традицій власної Церкви свого права про дияконську службу літургії, слова і любові» (кан. 354 ККСЦ).

16. Перед хіротесією на свічконосця та на читця-півця кандидат має висповідатися й бути в стані ласки. Перед піддияконатом має він провести принаймні одноденні духовні вправи, а перед дияконатом – п'ятиденні.

ФОРМУВАННЯ КАНДИДАТІВ

нижчі чини

17. Підготовка до прийняття чину свічконосця відбувається під наглядом і опікою настоятеля парафії кандидата. Кандидат через участь у Богослуженнях в якості прислужника набуває практичні вміння, необхідні для виконування обов'язків свічконосця. Настоятель має допомогти йому в засвоенні як цих практичних умінь, так і потрібних теоретичних знань.

18. Формація кандидатів у читці-півці має відбуватися у рамках навчання у Регентському Інституті та під опікою та наглядом настоятеля парафії кожного кандидата – або іншого назначеного єпархіальним єпископом священика – аналогічно до того, що сказано у № 17 про формацію кандидатів у свічконосці.

19. Кандидат до піддияконату формується через:

а) акуратне й гідне виконування служіння читця-півця протягом не менше року, або свічконосця – не менше двох років, під наглядом і опікою настоятеля парафії або іншого священика, назначеного єпархіальним єпископом;

б) зразкове сімейне життя (якщо одружений);

в) духовний розвиток і самонавчання під наглядом і опікою священика, про якого мова у пункті а). Бажано водночас, щоби кандидат вибрал собі духовного керівника, якого затвердить єпархіальний єпископ і який не буде тотожний із священиком-опікуном.

20. Священик, який опікується кандидатом у церковнослужителі, має право й обов'язок дати офіційну опінію стосовно прохання про висвяту, яке кандидат пише на ім'я єпархіального єпископа й складає на руки вищезгаданого священика – або висилає безпосередньо єпархіальному єпископові, з обов'язковою висилкою копії прохання на

адресу священика-опікуна. Через підписання опінії священик-опікун бере на себе відповідальність за належну перевірку здатності кандидата. Єпархіяльний єпископ може однак просити опінії інших вірогідних осіб, які добре знають кандидата. Може також, сам або через інших, уповноважених ним осіб, додатково перевірити знання і вміння кандидата. У випадку кандидатів у читці-півці вимагається також свідоцтво про закінчення курсів Регентського Інституту або позитивна опінія директора Інституту.

дияконат

21. Мирянин чи церковнослужитель, який відчує Божий поклик до дияконського служіння, має написати відповідну заяву на ім'я єпархіяльного єпископа. У цій заявлі має він подати інформації про своє дотеперішнє життя – зокрема духовне, участь у житті Церкви, сімейну й професійну обстановку та освіту – зокрема богословську. Заява має також вміщати виклад мотивації аспіранта стосовно прийняття дияконату, його візію та розуміння майбутньої дияконської служби та прохання про благословення наміру прийняти дияконат. Аспірантові слід також визначитися щодо конкретного способу здійснення ним вимоги № 15 б). Якщо він є мирянином, мусить долучити свідоцтво про Хрещення й Миропомазання. Якщо одружений – свідоцтво про Вінчання (якщо воно ще не знаходиться в актах Курії).

22. Заяву, про яку мова у № 21, має рекомендувати священик. Бажано, щоби рекомендацію супроводила згода на прийняття функції опікуна майбутнього кандидата у диякони. Якщо священик, який видав рекомендацію, не є настоятелем парафії аспіранта, єпархіяльний єпископ має запитати опінії настоятеля.

23. У рекомендаційному листі священик має підтвердити (або ж заперечити) подані аспірантом факти й обставини, висловити свій погляд на перспективність аспіранта, окрім увагу присвячуючи сім'ї аспіранта – її стабільності, рівневі релігійності, ставленню її членів до намірів аспіранта і т.п. Рекомендаційний лист та евентуальна додаткова опінія настоятеля парафії мають бути написані й вислані таємно від аспіранта.

24. На основі згаданої у № 21-23 документації та, евентуально, результатів додаткових розслідувань – єпархіяльний єпископ приймає рішення про схвалення або відхилення прохання аспіранта. У випадку прихильного рішення, *аспірант* стає з цього моменту *кандидатом* у диякони.

25. Благословляючи наміри кандидата, єпархіяльний єпископ має водночас:

а) призначити йому священика-опікуна, яким, поза винятковими випадками, буде настоятель його парафії; духовного керівника кандидат вибирає сам, а єпископ затверджує вибір;

б) дати кандидатові рекомендаційний лист до керівництва вибраного кандидатом і апробованого єпархіяльним єпископом богословського учебного закладу;

в) визначити конкретні умови задовільнення кандидатом вимоги № 15 е).

26. Формація кандидата у диякони проходить:

а) в богословському учебному закладі, де він здобуває загальні знання з католицької богословії, які доповнюють власними студіями візантійської традиції в її київському варіанті з особливим урахуванням теорії та практики дияконату у цій же традиції;

б) у парафії, де кандидат під наглядом свого священика-опікуна вводиться у виконування нових служінь у Церкві, літургійних та позалітургійних – та поступово приймає чергові ступені нижчих свяченень;

в) в родині, де кандидат на щодень будує домашню Церкву;

г) якщо є можливість – також у дияконському кружку, де в колі подібних йому кандидатів може він поглиблювати знання й духовну свідомість щодо істоти дияконату, обмінюватися досвідом, брати участь у формуванні дияконського середовища і т.п.

27. Після закінчення формації проводиться процедура допущення до свячень дияконату, згідно з приписами загального і партикулярного права. Посвідчення, про яке мова у кан. 769 § 1 ч. 4 ККСЦ видає священик-опікун кандидата. Він же посвідчує засвоєння кандидатом знань і умінь, що про них мова йде у № 15 е) – якщо спархіяльний єпископ не визначив іншого способу перевірки цих же знань і умінь.

СЛУЖІННЯ

літургійне

28. Основне служіння церковнослужителів та дияконів – участь у прилюдному богопочитанні Церкви, згідно з приписами літургійних книг.

29. Тільки священики можуть головувати на відправах та уділяти св. Таїнства й благословення. Священик не може передати ці функції дияконові чи церковнослужителеві. Ні диякон, ні церковнослужитель не може їх собі узурпувати. Без благословення священика диякон, церковнослужитель та мирянин-прислужник не мають права одягатися в ризи.

30. Винятки від норми № 29 такі:

а) Св. Хрещення, яке може уділятися дияконом або церковнослужителем лише у випадку необхідності, за надзвичайною скороченою формою, якої вживають у таких випадках і миряни. Коли буде необхідно охрестити когось таким чином за відсутності священика, нехай Хрещення уділить диякон; якщо нема диякона, тоді найстарший за ступенем свяченій церковнослужитель; якщо нема ні священика, ні диякона, ні навіть одного церковнослужителя, Хрещення уділить належно освідомлений мирянин. Беручи це до уваги, кожен церковнослужитель і диякон має бути солідно підготовлений до того, щоби у випадку необхідності дозволено уділити дійсне Хрещення.

б) У випадку справжньої потреби диякон може роздавати св. Причастя під час св. Літургії та поза нею. Під справжньою потребою слід розуміти ситуацію, коли число причасників є дуже велике у відношенні до числа священиків, або фізичну неміч священика (-ків). Диякон, який не *співслужить* при даній Літургії, Причастя роздавати не може.

в) У випадку необхідності, коли священик відсутній або має поважну перешкоду, диякон за благословенням єпископа і з доручення священика може занести св. Причастя особам, які не були в змозі прибути на Літургію, зокрема хворим.

г) Диякони і церковнослужителі можуть очолювати ті ж неєвхаристійні Богослужби, які можуть очолити також миряни, себто Вечірню, Утрєнню, Обідницю та інші Богослужби добового кола (Церковного Правила), а також Молебень, Панахиду, Акафіст, Паракліс. Однак у такому випадку диякон не виголошує ектеній, кадіння відбувається за допомогою ручної кадильниці, виголоси та відпуст заміняються закликом «Молитвами святих Отців наших...». Ні диякон, ні церковнослужитель у такому випадку не одягає риз. Його приписаний одяг у такій ситуації – підрясник та, якщо має, ряса і скуфія; місце – поза святынищем.

і) У виняткових випадках крайньої необхідності, з кожноразового благословення єпископа, диякон може очолити Обідницю зі св. Причастям; у такому випадку одягається у всі ризи.

31. Ведення похорону безумовно застерігається священикові.

32. Диякон з благословення священика може проповідувати, у т.ч. і виголошувати гомілію в часі Божественної Літургії, якщо має на це загальний письмовий дозвіл від єпархіального епископа. Церковнослужителям же не дозволено виголошувати гомілію, а проповідувати можуть вони тільки за виняткових обставин та на основі повноваження, отриманого від єпархіального епископа. Як правило, таке повноваження можуть отримати особи з богословською освітою або семінаристи старших курсів.

33. Диякон, який присутній на Божественній Літургії, але не служить, може причащатися разом зі служителями у святилищі, якщо для цього він одягнеться у повні дияконські ризи. Якщо він тільки у духовному, чи – тим паче – світському одязі, має причащатися поза святилищем, разом з церковнослужителями й мирянами.

34. Дозволяється рядовому дияконові вживати подвійного оара, який, як правило, мають вживати прото- і архидиякони, якщо в місцевій ризниці немає відповідного звичайного оара.

інші види служіння

35. Церковнослужителі та диякони, в міру своїх сил, кваліфікацій та можливостей та, з другого боку, в міру місцевих потреб – можуть, а то й повинні, включатися у різні форми позалітургійної діяльності Церкви, як от катехизація, харитативна допомога, допомога в адміністративних і фінансових справах церковної спільноти і т.д.

36. Диякони можуть у церковних структурах займати посади і виконувати завдання, які їм дозволені на основі загального і партикулярного права. Церковнослужителі у цьому аспекті зрівняні у правах з мирянами.

ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ

утримання й соціальне забезпечення

37. Диякони розподіляються на дві категорії: *штатних*, які повністю присвячують себе церковному служінню і за це мають право вимагати від Церкви утримання, соціального захисту й лікарської опіки для самих себе і для своїх сімей (якщо вони одружені) – та *позаштатних*, які утримують себе і свої родини з платні за іншу працю.

38. В умовах УГКЦ в Польщі *постійні* диякони є, як правило, позаштатні. Загальним принципом є, що *постійний* диякон не одержує платні за своє дияконське служіння ані, тим паче, ради самої вже причетності до духовенства. Це не виключає можливості єпархії чи парафії, якщо стан фінансів дозволяє, прийняти диякона на повний або частковий штат, на основі угоди, з окресленою зарплатою та обсягом обов'язків. Однак прийняття дияконських свяченъ само по собі не дає права домагатися штату від єпархії чи парафії.

39. Сказане у № 38 відноситься й до церковнослужителів.

40. Норми № 38-39 не позбавляють церковнослужителів і дияконів права на:

а) платню за працю для Церкви напр. на адміністративній посаді, за навчання релігії у школі, за причетність до військового чи іншого спеціалізованого душпастирства і т.п.;

б) отримування повної або часткової компенсації за витрати, які сталися у зв'язку з виконуванням церковного служіння для парафії чи єпархії, напр. повернення дорожніх коштів – якщо стан парафіяльної (єпархіяльної) каси на це дозволяє;

в) частку з пожертв за треби, якщо місцевий звичай та стан парафіяльної каси дозволяють.

41. Праця, з виконування якої утримують себе диякони і церковнослужителі, мусить узгоджуватися з принципами християнської моралі. У сумнівних випадках осуд належить єпархіяльному єпископові.

духовний одяг і поведінка

42. Кожен, хто отримав хіротесію на читця-півця, частиною якої є обряд постригу в духовний стан, має право й обов'язок носити духовний одяг.

43. Духовний одяг складають: підрясник, ряса і скуфія.

44. Колір духовного одягу в принципі чорний; дозволяється, однак, уживати підрясників сірого кольору, особливо влітку.

45. Свічконосці духовного одягу не вживають.

46. Церковнослужителі зобов'язані носити духовний одяг тільки під час виконування ними літургійних функцій. Тим-то й не зобов'язані вони мати рясу і скуфію. Не можна, однак, забороняти їм носити повний духовний одяг, якщо це не суперечить приписам і не порушує доброго смаку. Забороняється, натомість, всяке зловживання правом носити духовний одяг.

47. Диякони зобов'язані мати, крім підрясника, ще й рясу. Убогість диякона звільняє його від обов'язку мати рясу до часу такого покращання його фінансової ситуації, яке дозволить цю ж рясу придбати.

48. Під час виконування літургійних функцій церковнослужитель та диякон одягають під стихар підрясник. Рясу одягають тільки у випадках, про які мовиться у № 30 г). Хто має скуфію, може (але не мусить) вживати її в обох наведених вище ситуаціях, дотримуючись літургійних приписів про вживання духовенством головних уборів під час Богослужби.

49. Беручи участь у соборі, соборчику, духовних вправах чи інших церковних заходах, що не мають суттєвого літургійного характеру, церковнослужителі та диякони повинні одягатися принаймні у підрясник. Те ж саме стосується катехизації.

50. Виконуючи інші церковні завдання, зокрема адміністраційні, диякони та церковнослужителі можуть носити короткий одяг з колораткою, а навіть суттєвий одяг, якщо тільки рід заняття сприяє цьому (напр. фізична робота при церкві).

51. У щоденному житті церковнослужителі вживають в принципі світський одяг. З нагоди більш урочистих подій суспільного чи сімейного характеру можуть вживати короткий одяг з колораткою. Церковнослужителі, що працюють у католицькому школах, редакціях ЗМІ, адміністративних установах і т.п., можуть на щодень вживати підрясник або колоратку, залежно від обставин.

52. У питанні духовного одягу поза церковною діяльністю диякони прирівнюються до пресвітерів.

53. Носячи духовний одяг, зокрема поза церковним контекстом, церковнослужителі та диякони строго зобов'язані зважати на його достоїнство і відповідно до цього й поводитися.

54. Також і тоді, коли не носять на собі ніякого зовнішнього знаку приналежності до клиру, чи то в сім'ї, чи на роботі, чи взагалі всюди –

церковнослужителі та диякони зобов'язані поводитися бездоганно й зразково. Це з особливою силою відноситься до подружнього й сімейного життя, що ним мають вони давати прекрасний приклад і свідчення всім - вірним і невірним.

приписання до єпархії та канонічне призначення

55. Як засвідчує закінчення обряду свячень на читця-півця (див. *Архієратікон іли служебник святительський*, Рим 1973, с. 230), вже нижчі клирики висвячуються для служіння конкретній місцевій Церкві, тобто єпархії. Потрібно, отже, щоби приписання клирика до єпархії відбувалося з прийняттям першого ступеня нижчих свячень (пор. *Інструкція...*, № 73). Таким чином, до єпархіального клиру зараховуються всі, хто одержав принаймні хіротесію на свічконосця.

56. Церковнослужителі не отримують особливого канонічного призначення. Через прийняття свячень даного ступеня вони отримують право виконувати всюди в межах єпархії (а також поза нею, якщо місцевий ієрарх не заперечує, а місцевий настоятель дозволяє) літургійне служіння відповідно до цього ж ступеня та беруть на себе обов'язок виконувати його в парафії місця свого проживання. Можуть виконувати його і деінде, за згодою обох дотичних настоятелів.

57. Обов'язок, про який мова йде у № 56, стосується Божественної Літургії та інших Богослужінь у неділі та приписані свята – коли вони відправляються у даній парафії, а також треб, що звершуються у вихідні дні. Коли професійні та сімейні обов'язки дозволяють, нехай церковнослужителі виконують своє служіння також у будні дні.

58. Церковнослужитель повинен повідомити настоятеля парафії про виїзд поза межі парафії за кожним разом, коли відсутність перевищуватиме тиждень. Коли виїжджає поза межі єпархії, повинен повідомити також єпископа – якщо відсутність буде місячною або довшою. Єпархіальний єпископ має бути повідомлений також у кожному випадку, коли церковнослужитель міняє адресу постійного проживання.

59. Диякон через свячення набуває право виконувати літургійне служіння всюди в єпархії – а також поза нею, якщо місцевий ієрарх не заперечує.

60. Подаючи прохання про свячення, кандидат тим самим погоджується на надання уряду диякона у парафії, яке отримує декретом єпархіального єпископа вже після дияконської хіротонії.

61. Призначення позаштатного диякона на парафію накладає на нього обов'язок літургійного служіння при всіх відправах у неділі та свята в парафії за місцем його проживання. Обов'язок цей обіймає також інші парафіяльні відправи, якщо участь у них можливо узгодити з професійними та сімейними зобов'язаннями диякона. Означає воно також благословення єпископа для всіх інших видів служіння, які даний диякон захоче і зможе – у порозумінні з парохом – виконувати.

62. Надання уряду диякона в іншій парафії або розширення обсягу обов'язків у випадку позаштатного диякона може відбутися тільки за його згодою, яку одружений позаштатний диякон може дати лише за порозумінням з дружиною.

63. Диякон мусить про кожну зміну місця проживання повідомити єпархіального єпископа. Якщо ця зміна має потягнути за собою зміну призначення позаштатного диякона, це повідомлення має відбутися раніше і обійтися теж проханням про нове призначення. Єпархіальний єпископ призначить диякона у нову парафію, порозумівшись з її настоятелем. Якщо задля якоїсь дуже поважної і виняткової причини єпископ буде змушений відмовити проханню, диякон все ж таки зможе змінити місце проживання. У такому випадку його попереднє призначення силою факту втратить силу, а сам диякон матиме права і обов'язки диякона без призначення.

64. Позаштатний диякон, змушений силою життєвих обставин оселитися в околиці, де нема греко-католицької церкви, все ж таки повинен обрати собі якусь найближчу церкву, до якої буде хоч раз у місяць (зокрема у більші свята) доїздити. Якщо в околиці, де проживає такий диякон, знаходитиметься парафія якоєю іншої католицької Церкви свого права, диякон за згодою обох дотичних єпархів може виконувати там своє служіння, якщо за цим промовляють душпастирські потреби цієї парафії.

65. На виїзд на постійне проживання поза єпархію диякон потребує згоди єпархіального єпископа. Що стосується часово обмежених виїздів поза територію парафії або поза межі єпархії, слід дотримуватися норми № 58.

66. Штатного диякона єпархіальний єпископ може призначати зовсім свободно, як щодо місця, так і щодо обсягу служіння – враховуючи, проте, добро родини одруженого диякона.

67. Позаштатні диякони і церковнослужителі мають право на відпочинок не менше місяця щороку. Штатні диякони в цьому відношенні прирівнюються до пресвітерів.

68. Диякон чи церковнослужитель, який з-за поганого здоров'я чи похилого віку (70 років і більше) став нездатним служити, може отримати на власне прохання звільнення з душпастирських обов'язків від єпархіального єпископа. Формальний перехід у нечинний стан не виключає його з клиру, ані не позбавляє можливості виконувати служіння в доступному для нього обсязі.

духовне життя

69. Усі диякони та церковнослужителі зобов'язані плекати своє особисте духовне життя.

70. Наполегливо рекомендується, щоби кожен з них мав свого духовного керівника, яким лише у виняткових випадках може бути власний парох.

71. Позаштатні диякони та церковнослужителі мають приватно проказувати частину Церковного Правила, яку – враховуючи родинну й професійну обстановку – має кожному визначити духовний керівник або, якщо його нема, єпархіальний єпископ; окрім (чи замість) текстів Богослужб добового кола, для щоденної молитовної практики може використовуватися також *Молитовний Псалтир*, в узгідненому з духовним керівником чи єпархіальним єпископом обсязі. Штатні же диякони прирівнюються щодо цього обов'язку до пресвітерів.

72. Диякони повинні по змозі брати участь у духовних вправах разом з пресвітерами своєї єпархії чи деканату.

почесні відзнаки, порядок першенства і форми звернення

73. Заслуженим дияконам можуть бути надані сани (гідності) архидиякона або протодиякона, якщо вони здатні виконувати пов'язану з цими санами літургійну роль.

74. Архидияконський сан надається ієродияконам, тобто дияконам-ченцям; протодияконський – дияконам, що належать до єпархіального клиру.

75. Надання сану відбувається через уділення відповідної хіротесії за обрядом приписаним в Архиератиконі. Одержання хіротесії на архидиякона дає ієродиякону право вживати подвійний орап; протодиякона можуть вживати ще й скуфію або камілавку багряного кольору.

76. Порядок першенства є такий: архидиякон, протодиякон, ієродиякон, диякон, піддиякон, читець-півець, свічконосець.

77. Звертаючись до диякона, слід уживати форму «отче архидияконе» (отче протодияконе, отче ієродияконе, отче дияконе), а до церковнослужителя – «брате піддияконе» (брате читець, брате свічконосець). Світських форм («пане» і т.п.) слід уникати, особливо у церковному контексті.

78. Говорячи або пишучи про диякона чи церковнослужителя у третій особі, можна окреслити його самою тільки назвою його чину (ступеня свяченъ).

Перемишль, дня 09 грудня 2016 року Божого, в день Преподобного Аліпія стопника

Архиєпископ Митрополит Перемисько – Варшавській – Євген (Попович)

+ Евген

Канцлер Митрополичної Консисторії – о. Павло Рогунь

о. Павло Рогунь

